שעמום ורבי יאשיה האי תחת אישה מאי עביד ליה מיבעי ליה [ה]להקיש איש לאשה ואשה לאיש אלא טעמא דכתיבי הני קראי הא לאו הכי הוה אמינא ארוסה שתיא [ו]והא כי אתא רבי אחא בר חנינא מדרומא אתא ואייתי מתניתא בידיה [ז]מבלעדי אישך [ג][א]משקדמה שכיבת בעל לבועל ולא שקדמה שכיבת בועל לבעל אמר רמי בר חמא משכחת לה כגון שבא עליה ארוס בבית אביה דכוותה גבי שומרת יבם כגון שבא עליה יבם בבית חמיה הא שומרת יבם קרית לה אשתו מעלייתא היא [ח]דהאמר רב קנה לכל כשמואל דאמר [ט]לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה אי הכי לימא רב דאמר כרבי יאשיה ושמואל דאמר כרבי יונתן אמר לך רב אנא דאמרי אפילו לרבי יונתן מדאיצטריך קרא למעוטה מכלל דאשתו מעלייתא היא

ושמואל

שעמום. לקוי בתמהון לב: **האי תחת אישה.** בתראה האמור בסוף הפרשה זאת תורת הקנאות וגו'[ה]: **להקיש אשה לאיש.** ברייתא היא בשילהי פרקין והתם מפרש למאי הלכתא: **הני קראי.** דממעטי ארוסה: **מבלעדי אישך.** משמע שבעלה נתן בה את שכבתו קודם לסתירה זו: **משכחת לה.** דאיצטריך למעוטי ארוסה מקרא אחרינא ולא ממעטא[ו] מהתם: **כגון שבא עליה ארוס בבית אביה.** בזנות: **בבית חמיה.** לאחר שמת אחיו: **שומרת יבם קרית לה.** דקאמרת דלא תשתה הא אשתו מעלייתא היא ביאתו זנות: **דהא אמר רב.** ביבמות קנה לכל דתנן[ז] הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד דהיינו בזנות קנה ואמר רב קנה דקתני מתני' קנה לכל אם כהן הוא מאכילה בתרומה ויורשה ומיטמא לה ומשקה ופוטרה בגט בלא חליצה: **כשמואל.** הא דאתא קרא למעוטי כשמואל דאמר לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשת יבמה לקום על שם אחיו בנחלתו ולפוטרה בגט דהא דקני לה יבם בביאה כל דהו מיבמה יבא עליה[ח] נפקא לן דלא כתיב יבמה יקחנה לו לאשה אלא יבא עליה ולקחה לו לאשה ואשמעינן דביאתו עליה הן הן ליקוחי האישות שלו הלכך למידי דאיתמר בהך פרשתא רבינהו קרא ניסואין הללו אבל למידי אחרינא לאו ניסואין נינהו ומה אמור בפרשה פטור חליצה ע"י יבום ויקום על שם אחיו שיורש את נכסי אחיו ואין אחיו חולקין עמו: **לימא רב.** דאמר קנה לכל כרבי יאשיה דאמר שומרת יבם שותה ואוקימנא בבא עליה: **אלא דאמרי אפילו כרבי יונתן כו'.** וכל שכן כרבי יאשיה. והא דאיצטריך לרבי יאשיה לרבויי מאיש איש לאו דוקא אלא אסמכתא בעלמא ועיקר קרא לאשת חרש ושוטה:

ושמואל

ד"ת מיהו היכא דמצי למידרשיה להעמיד קבלתם או סברתם דרשינן ליה ובהא פליגי מאן דאית ליה דאמר דברה ומאן דלית ליה דברה מאן דאית ליה דברה אין לו כח להוציא יתור הלשון ממשמעות ואם אינו ענין לגופו אלא כיון דמצינו למימר דברה תורה אמר ד"ת ולא נוציאנו ממשמעותו דלאו קרא יתירא הוה להכי פריך בפ' השואל (ב"מ דף נד:) הניחא למ"ד לא ד"ת אם כן יגנב קרא יתירא הוא ואם אינו ענין לגניבה תנהו ענין לאבידה דיגנב גניבה משמע ולא אבידה אלא למ"ד דברה תורה א"כ לאו קרא יתירא הוא מאי איכא למימר ובפרק השוחט והמעלה (זבחים דף קח:) אע"ג דאמרינן מדא"ר יוסי הגלילי איש איש דברה תורה ההוא איש איש נמי דברה תורה הוה מצי למידרשיה שפיר מדא לדברה תורה ואידך לרבויא דאיש איש משמע שפיר כל ריבויי כרבי יונתן דהכא דדריש האי איש איש דכי תשטה לרבויא ואיש איש כי יקלל לדברה תורה הוה [ט]רבי יוסי מצי למידרשיה איש איש דשחוטי חוץ לרבות שוחט אלא משום דכתיב איש איש דשחוטי חוץ ואיש איש דמעלה בחוץ בחד עניינא מהדר למדרשינהו בחד עניינא וסוגיא דריש נדרים (דף ג.) צריך לפרושי הכי דמרבינן מנזיר להזיר לעשות כינויי נזירות כנזירות וידות נדרים כנדרים ומקיש נדרים לנזירות דכתיב לנדור נדר נזיר להזיר וקא דייק מ"ש גבי נזירות דכתיב נזיר להזיר נדרים נמי לנדור נדר היקשא למה לי אי כתב נדר לנדור כדכתיב נזיר להזיר כדקאמרת ולא צריך היקשא השתא דכתיב לנדור נדר ד"ת ופי' כיון דלא שינה קרא בדיבוריה א"כ דברה כלשון בני אדם ולאו קרא יתירא הוא למדרש מיניה לרבות כינויין וידות דמשמעות דקרא לא נפקא אלא מריבוי דקרא ובלא קרא יתירא לא מסתבר לרבוייהו ולמימר דליחייב קונס וקונם כמו שיאמר קרבן וכן אם יאמר הריני או אהא כמו שיאמר הריני נזיר הלכך צריך קרא יתירא ולא דמי לכינוי השם דמרבינן איש איש אפילו למ"ד ד"ת דאותן כינויין אשכחן דכתיבי בקרא כמו אל צבאות אהיה שדי כל הני דקתני בשבועות (דף לה.) ועוד דכינוי כתיב בההוא קרא דמברך השם איש איש כי יקלל אלהיו (ויקרא כד) והיינו דאמרי' התם בריש נדרים הניחא למ"ד ד"ת דאליביה לא צריך למידרשיה וכו' והכי אמר בפ' ד' מחוסרי כפרה (כריתות דף יא.) דאמר ליה ר"א ב"ע לרבי ישמעאל בעלמא כוותיך סבירא לי' דדברה תורה והכא שאני מכדי כתיב ליה קרא כי לא חופשה והפדה לא נפדתה למה לי ש"מ לאתויי שפחה ומאיה בת חורין אלמא אפילו למאן דאית ליה ד"ת דרשינן ליה משום עניינא דקרא הואיל וניתן לידרש ה"ה דדרשינן ליה נמי להעמיד קבלתן או סברתן היכא דלא עקר ליה ממשמעותיה כגון יגנב דכתיב בהדיא גניבה ודרשינן מיניה אבידה משום כפל הלשון הלכך כל הני דפרק אלו מציאות (ב"מ דף לא.) דהשב תשיבם שלח תשלח הוכח תוכיח עזוב תעזוב הקים תקים מות יומת השב תשיב חבל תחבול פתח תפתח נתון תתן כולי עלמא מודו בהו דדרשא דידהו לא עקר להו ממשמעותיה והא דאמרינן הניחא למ"ד לא אמרי' ד"ת היינו ר"ע דלא אשכחיניה דקאמר ד"ת דדריש בפ' ד' מחוסרי כפרה (כריתות דף יא.) והפדה לא נפדתה לפדויה ואינה פדויה ובפרק הערל (יבמות דף ע.) בשמעתתא קמייתא דא"ר אליעזר איש איש ד"ת ודריש ליה רבי עקיבא לרבות הערל וכן בריש חלק (סנהדרין דף נ:) ובפ' ד' מיתות (שם דף סד:) הכרת תכרת דא"ר עקיבא הכרת בעוה"ז תכרת לעוה"ב והכי משמע נמי סוגיין בפ' אין עומדין (ברכות דף לא:) אם ראה תראה דלרבי ישמעאל דאמר ד"ת ולרבי עקיבא אם ראה מוטב ואם לאו תראה אבל ר' ישמעאל אומר בכל דוכתי ד"ת כגון הני דפליג אדר"ע ובפ' ד' מחוסרי כפרה (כריתות דף יא.) נמי וכן ר' אלעזר ב"ע בפרק קמא דקידושין (דף יז:) ובפרק אלו מציאות (ב"מ דף לא:) גבי הענק תעניק לבד מההיא דכריתות כדמפרש התם טעמא ולר' אלעזר בר' יוסי בריש חלק (סנהדרין דף נ:) והא דאמר בפ' אלו הן הגולין (מכות דף יב.) בקרא אם יצא יצא הא כמ"ד ד"ת הא כמ"ד לא דברה מ"ד התם דברה מסברא קאמר לה כדמפרש אביי התם מסתברא כמאן דאמר דברה וכו'[ס]: **ורבי** יונתן **האי איש איש מאי עביד ליה וכו'.** תימה האי ריבוי לרבי יאשיה מנליה והיקשא דאיש לאשה לר' יונתן מנא ליה וכי אית לן למימר דפליגי בהא נמי דר' יאשיה לית ליה דאשת חרש שותה ור' יונתן לית ליה דסומא אינה שותה: **דהאמר** רב קנה לכל. הני לישני דפליגי בהבא על יבמתו (יבמות דף נח.) בשומרת יבם שנפלה מן הנשואין או מן האירוסין לא שייכא דוקא אלא לענין תרומה משום דככר אכלה אבל לענין להשקותה וליורשה ולטמאה לה לא[ע]: **בספרים** גרס אי הכי לימא רב דאמר כרבי יאשיה ולא א"ש אי הכי ובפרש"י לא גרס והוא לא שבש הגירסא אלא בכתם פי' לימא רב דאמר וכו' ושמא בספרו לא היה כתוב אי הכי: **כשמואל דאמר לא קנה אלא לדברים כו'.** תימה כיון דקנה מיהת לדברים האמורים בפרשה לפוטרה בגט דכיון שבא עליה הרי היא כאשתו לאותן דברים א"כ מ"ט דרבי יונתן דאלימא ליה ארוסה משומרת יבם אי משום דלארוסה קידושין דידיה שומרת יבם נמי ביאה דידיה היא ונתקה על ידו וכ"ש דתקשה לרב דאמר אלא דאמינא אפילו לרבי יונתן ותו מאי דוחקיה למימר כשמואל והא מסיק דאפילו רב הוה אתי מלתייהו אליביה ולענין השקאה קפיד רחמנא דבעינן ביאה לשם אישות וביבמות בפרק הבא על יבמתו (דף נח.) מוקי לה נמי הא דתנן [פ][אמן שלא שטיתי ארוסה ונשואה] שומרת יבם וכנוסה כגון דבא עליה יבם בבית אחיו וכו' כי הכא ומקשה מידי הוא טעמא אלא לרב האמר רב קנה לכל ולא מתרץ גבי השקאה גזירת הכתוב דבעינן ביאה לשם אישות: **אמר** לך **אנא דאמרי אפי'** לרבי יונתן. נראה דהכי פירושו לא מיבעיא לרבי יאשיה דמרבה שומרת יבם דאמינא כוותיה והאי דאיצטריך לרבויי משום דכתיב הכא תחת אישך דמשמע שבא עליה לשם אישות וכו' לא צריכא למימר דקרא אסמכתא בעלמא הוא כמו שפירש רש"י ואף מה שפירש לשמואל הוצרך דאיצטריך רבי יונתן למעוטי שומרת יבם אסמכתא בעלמא הוא תימה נהי דלאו אשתו היא אי לאו מעטיה קרא מהיכא תיתי דבעינן אשתו טפי לענין השקאה מלענין קינוי אי משום דכתיב והביא האיש את אשתו (אלא) ה"נ גבי קינוי כתיב וקינא את אשתו ירושלמי ארוסה לא שותה וישקנה גזירת הכתוב הוא והביא האיש את אשתו ולא יקנא לה התורה אמרה וקינא את אשתו וקינא את אשתו אפי' מקנא אשתו ר' יודן בעי כמה דתימר תמן וקינא את אשתו וקינא את אשתו אפילו מקנא אשתו דכוותה תחת אישך תחת אישך אפי' מקנא אישך היך עבידה קינא לה ועודה ארוסה וכנסה ונסתרה משקה אותה על קינויו קינא לה עודה שומרת יבם וכנסה ונסתרה משקה אותה על קינויו קינא לה ועודה ארוסה וכנסה ונסתרה וידע בה תלא בכתובתה ואם לאו תלא שלא בכתובתה [צ](קינא לה ועודה שומרת יבם וכנסה ונסתרה וידע בה תלא בכתובתה ואם לאו תלא שלא בכתובתה) לא קינא לה בעלה ומת ונפלה לפני היבם וקינא לה ולא הספיק לכונסה עד שמת ונפלה לפני אחיו אינו משקה אותה שלא נפלה לו אלא מחמת אחיו הראשון אבל אם קינא לה היבם וכנסה ומת ונפלה לפני היבם וכנסה ונסתרה משקה אותה על קינויו: [ק]**שאני** התם **דלית לה איבעתא דבעל.** וא"ת הני דבעי למפטר מארוסה ושומרת יבם לית להו נמי אימתא דבעלה דהא בעלייהו לאו גבייהו נינהו וי"ל אפ"ה אית ליה אימתא פן ירגישו בעליהן בפריצותן:

שמע

עין משפט נר מצוה

יד א מיי' פ"ג מהל' סוטה הלכה ה:

טו ב מיי' פ"ח מהל' תרומות הלכה ו טוש"ע אה"ע סימן קסו סעיף ט:

◆

תורה אור השלם

1. וְאַתְּ כִּי שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ וְכִי נִטְמֵאת וַיִּתֵּן אִישׁ בָּךְ אֶת שְׁכָבְתּוֹ מִבַּלְעֲדֵי אִישֵׁךְ: במדבר ה כ

◆

תוספות שאנץ

שקידש מעוברת חברו ולא נשאה והורה דיכול הוא להפרישה בלא גט משום דחמיר עליה דאיכא תרי איסורי חדא דמעוברת חברו ועוד דכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה ה"נ כיון דאיכא תרי איסורי חמיר עליה ויכול להפרישה בלא גט אבל גם מההיא דאמר בפ' החולץ קידש תוך ג' חדשים וברח פליגי בה רב אחא ורפרם חד אמר שמותי משמתי' ליה וחד אמר ערוקי מפתיה משמע דוקא משום דברח הא אם לא ברח תרווייהו מודו דמשמתי' ליה ואמאי והא אמרינן הכא דיכול להפרישה בלא גט. וי"ל דשאני התם משום דשמא יבוא הדבר לידי קלקולא כדמפ' ביבמו' גזירה שמא יקח אחותו מאביו ויבם אשת אביו מאמו ויוציא את אמו לשוק ויפטר את יבמתו לשוק אבל הכא דליכא למיחש דאיידי שנשאה לאחר ג' חדשים להכי אמרי' דיכול להפריש בלא גט: האילונית פי"ה דוכרנית שממעי אמה נכרת שלא היו לה סימני אשה לא דדין ולא שערות קולה עבה: ושאינה ראויה לילד פי"ה כגון ששתת כוס עיקרין. ור"ח פי' שנישאת לאיש בת מ' שנה ושוב אינה יולדת לעולם כדאיתא (בב"ב דף קיט:) לא שותות לפי שאסור לקיימה למי שאין לו בנים לפי שהרי נצטוו ישראל על פריה ורביה ל"ה ואשת סריס שותה פי"ה דמיירי בשנסתרס לאחר שנשאה אי מקודם שנשאה א"כ קדמה שכיבת בועל לבעל ואנן בעי' שקדמה שכיבת בעל לבועל ובגמ' פריך פשיטא דשותה: על ידי כל העריות מקנין אם קינא לה מאביה ומאחיה ומאחד מכל העריות ונסתרה הוי קינויו קינוי: ואלו שב"ד מקנין להם אם רואין אותם שמתנהגות בפריצות ולא להשקותן אמרו דהם לא ישקוה והביא האיש את אשתו כתיב ובעלה מי לכשיצא לא ישקנה בקינוי זה דבעי' וקינא את אשתו והביא ור' יוסי לית ליה וקינא את אשתו והביא: גמ' דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם לרבות ארוסה ושומרת יבם לקינוי ויש ספרים דגרסי איש איש ול"ג ליה דלדרשא אחריני דרשי' ליה לקמן אלא ריבויא מואמרת והנ"ג אמרי' לקמן בפי' ואמרת ריבויא הוא ל"ה: למר אלימא ליה שומרת יבם דלא מחסרא מסירה לחופה דנקנית

מסורת הש"ס

א) [לקמן כז.], ב) יבמות נח., ג) [מי שקדמה], ד) יבמות ע. נח:, ה) [במדבר ה], ו) [ממעטא. רש"ל], ז) [יבמות נג:], ח) [נדרים כה], ט) גי' רש"ל ר' יונתן נמי מצי, י) [עמש"ע על הגליון], כ) [וע"ע אריכות תוס' כתובות יח: ד"ה מאי האכל וכו'], ל) [ועי' היטב תוס' יבמות ע. ד"ה מן הנשואין], מ) [רש"ל], נ) ל"צ בס"א ובירושלמי שלפנינו איתא קינא לה בעלה ומת ונפלה לפני היבם וכנסה ונסתרה משקה אותה על קינויו, ס) עיין לדף כה ע"א.

◆

מוסף רש"י

קנה לכל. בביאת שוגג ומזיד (יבמות נח:) כאחד מן הביאות גרושות הללו קנה לה לכל דבר ואוכלת בתרומה מיד אם כהן הוא, אפילו הלך למדינת הים ולא בא עליה ביאה גמורה (שם נו.).

◆

תוס' שאנץ (המשך)

ליבם בביאה גרידתא ואפי' בזנות להיות כאשתו לכל דבר כדתניא ביבמות ומייתי לה לק' בפרקי' [א] ואפי' למאן דאמר ביבמות דביאה אירוסין עושה ואינה עושה נישואין היינו היכא דלא נתכוון לקנות בביאה זו אפי' הוי ביאה זנות הויא כאשתו לכל דבר ואפי' לשמואל דאמר דלא קנה אלא לדברים האמורים בפרשת יבם מ"מ קנה בביאה זו לדברים האמורים בפרשה [ב] שאינו כשאר נישואין. וא"ת והיכי אוקימנא למתני' כר' יונתן והא מתני' מפיק ארוסה ושומרת יבם שאינן שותות ולא נוטלות כתובה [ג] אתיא כר' יונתן ולא כר' יאשיה. ועוד שמא מתני' לא היתה חוששת להביא תרי קראי אלא מסמיך אתרויהו מחד קרא. (וע"ע שי"ך לע"א) ואשת שעמום פי"ה לקוי בתמהון לבב והאמר רב קנה לכל דהבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד דהינו בזנות קנה לכל דאם הוא כהן מאכילה בתרומה ויורשה ומטמא [לה] ומשקה ופוטרה בגט בלא חליצה ל"ה. כשמואל דאמר לא קנה אלא לדברים האמורים בפרשה פי' בפרשת יבמה לקום על שם אחיו ולפוטרה בגט דהא דקני להיבם בביאה כל דהו מיבמה יבא עליה נפקא דלא כתב יבמה יקח לה לאשה אלא כתיב יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה אשמועי' דביאתו עליה הן הן ליקוחין ואישות שלו הלכך למידי דאתמר בפרשה רבינהו ומה אמור בפרשה פטור חליצה על ידי יבום ויקום על שם אחיו שיורש נכסי אביו ואין

א) נראה דצ"ל משא"כ בארוסה דאפי' למ"ד וכו' בביאה שאחר קדושין נשואין עושה היינו היכא דנתכוין לקנות בביאה זו אבל בשומרת יבם אפי' הוי ביאת וכו'.

ב) אולי צ"ל משא"כ בשאר נשואין.

ג) למהרש"ל נראה דצ"ל ולא אתיא לא כר' יונתן ולא כר' יאשיה וכו' ואפשר בהעתקה חסירון ע"ש.